

Šifra učenca:
A tanuló kódszáma:

Državni izpitni center

N 1 3 1 5 1 1 3 1 M

REDNI ROK
RENDES MÉRÉS

3.

**obdobje
szakasz**

**Torek, 14. maj 2013 / 60 minut
2013. május 14., kedd / 60 perc**

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Učenec prinese modro/črno nalivno pero ali moder/črn kemični svinčnik.
Preizkusu je priložena barvna priloga.
Engedélyezett segédeszközök:
a tanuló által hozott kék vagy fekete töltőtoll vagy golyóstoll.
A feladatlap egy színes mellékletet is tartalmaz.*

**NACIONÁLNO PREVERJANJE ZNANJA
ORSZÁGOS TUDÁSFELMÉRÉS**

**ob koncu 3. obdobja
a 3. szakasz végén**

Navodila učencu so na naslednji strani.
A tanulónak szóló útmutató a következő oldalon olvasható.

Preizkus ima 46 strani, od tega 4 prazne in barvno prilogo.
A felmérőlap terjedelme 46 oldal, ebből 4 üres és egy színes melléklet..

NAVODILA UČENCU

Natančno preberi ta navodila.

Prilepi kodo oziroma vpiši svojo šifro v okvirček desno zgoraj na prvi strani.

Pri vsaki nalogi svoj odgovor napiši v predvideni prostor znotraj okvirja.

Piši čitljivo. Če se zmotiš, napačni odgovor prečrtaj in pravilnega napiši na novo.

Nečitljivi zapisi in nejasni popravki se ovrednotijo z nič točkami.

Če se ti zdi naloga pretežka, se ne zadržuj predolgo pri njej, temveč začni reševati naslednjo.

K nerešeni nalogi se vrni pozneje. Na koncu svoje odgovore ponovno preveri.

Zaupaj vase in v svoje zmožnosti. Želimo ti veliko uspeha.

ÚTMUTATÓ A TANULÓNAK

Figyelmesen olvasd el ezt az útmutatót!

Kódszámodat ragaszd vagy írd be az első oldal jobb felső sarkában levő keretbe!

Az egyes feladatoknál a választ az erre a célra kijelölt helyre írd, a kereten belülre!

Olvashatóan írd! Ha tévedtél, válaszodat húzd át, majd írd le a helyeset!

Az olvashatatlan és érthetetlen javításokat nulla ponttal értékeljük.

Ha az adott feladat nehéznek tűnik, ne időzzél nála sokáig, inkább fogj a következő megoldásába!

A megoldatlan feladathoz később térj vissza! A végén még egyszer ellenőrizd a megoldásaidat!

Bízzál önmagadban és képességeidben! Sok sikert kívánunk!

Ide ne írj! Ide ne írj! Ide ne írj! Ide ne írj! Ide ne írj! Ide ne írj! Ide ne írj! Ide ne írj! Ide ne írj! Ide ne írj!

Prazna stran

Üres oldal

OBRNI LIST.
LAPOZZ!

Bevezető a történelembe

1. Olvasd el a szöveget, majd oldd meg a feladatot!

Gaius Julius Caesar római hadvezér Kr. e. 100-ban született, és Kr. e. 44-ben hunyt el.

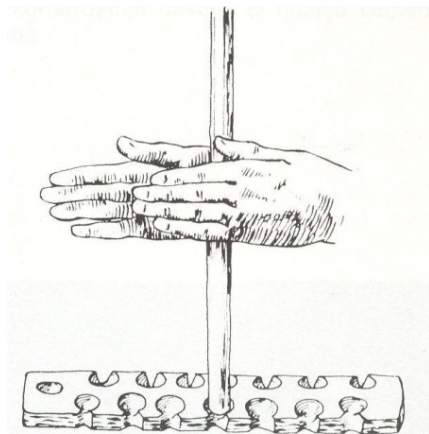
- a) Melyik században élt Gaius Julius Caesar?
Válaszodat írd a vonalra!

- b) Hány éves volt Gaius Julius Caesar, amikor meghalt?
Válaszodat írd a vonalra!

(2 pont)

Az őskor

2. Figyeld meg az 1. sz. képet, majd oldd meg a feladatot!

1. sz. kép

(Forrás: O. Janša - Zorn, Stari in srednji vek, Zgodovina za 6. razred osnovne šole, DZS, Ljubljana 1994.)

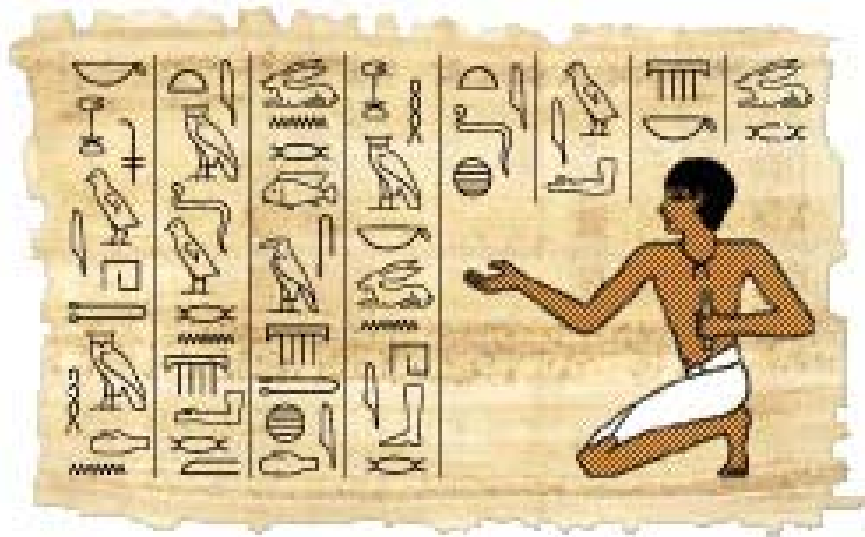
Mutasd be, hogyan gyújtottak tüzet az őskorban az emberek!
Válaszodat írd a vonalakra!

(1 pont)

Az ókor

3. Figyeld meg a 2. sz. képet, és oldd meg a feladatot!

2. sz. kép

(Forrás: <http://www.google.si/imgres?q>. Letöltve: 2012. 4. 6.)

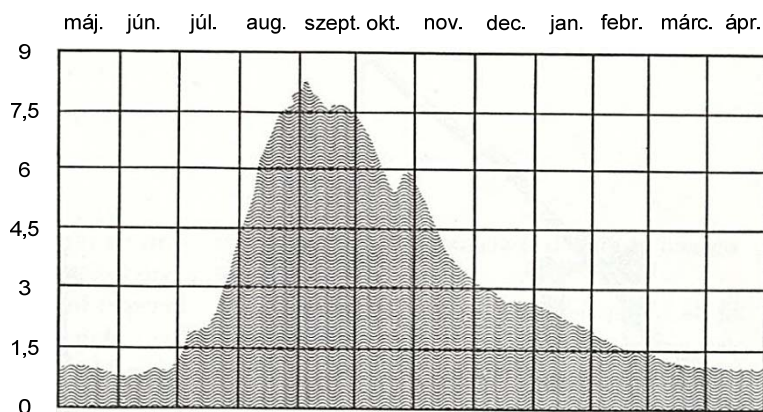
- a) Milyen volt a régi egyiptomi írás?
Karikázd be a helyes válasz betűjelét!
- A ékírás
B hieroglif írás
C alfabéta írás
D lineáris B írás
- b) Miért volt nehezebb megtanulni a régi egyiptomi írást, mint a mai ábécét?
Válaszodat írd a vonalakra!

(2 pont)

4. a) Miért nevezzük Egyiptomot a Nílus ajándékának is?
Válaszodat írd a vonalakra!

- b) Figyeld meg a 3. sz. képen a Nílus vízállását bemutató grafikont, és válaszolj a kérdésre!

3. sz. kép

(Forrás: L. Asson, LIFE o kulturah, Egipt, Mladinska knjiga, Ljubljana 1973.)

A grafikon alapján állapítsd meg, melyik hónapokban nem tudták az egyiptomiak megművelni a földeket!

Válaszodat írd a vonalra!

(2 pont)

5. a) A rómaiak az utak mentén mérföldköveket állítottak. A mérföld római hosszérték, amely ezer kettős lépésnek felelt meg. Magyarázd meg, mire használták a mérföldköveket!

Válaszodat írd a vonalakra!

- b) Magyarázd meg, mit árul el egy történésznek az olyan tárgy, mint a mérföldkő, a római közúti hálózatról!

Válaszodat írd a vonalakra!

(2 pont)

7. Olvasd el a szöveget, majd oldd meg a feladatot!

Mindenkit, aki szándékosan tüzet okoz Trieszt városában, máglyára kell vetni, hogy így életét veszítse. Azt is máglyára kell vetni, aki a trieszti körzetben, a szűkebb városon kívül gyújt fel nyilvános becslés szerint 50 vagy több librát érő házat.

(Forrás: O. Janša - Zorn, D. Mihelič, Koraki v času, Stari in srednji vek, DZS, Ljubljana 2001.)

- a) Hogyan nevezzük azt az okiratot, amely a középkori város életét szabályozta?
Válaszodat írd a vonalra!

- b) A szövegből olvasd ki, melyik tettért járt a középkori városban halálbüntetés!
Válaszodat írd a vonalra!

- c) A középkori városok építkezésére vonatkozó ismereteid alapján magyarázd meg, miért tudunk a korszerű városokban eredményesebben szembeszállni a tűzzel, mint ahogy a középkorban tudtak!
Válaszodat írd a vonalakra!

(3 pont)

8. Figyeld meg az 5. sz. képet, és oldd meg a feladatot!

5. sz. kép: Hrastovlje – erődtemplom, 15. század

A török támadások elől a földesurak a várfalak mögé menekültek, a polgárok a várost körülvevő várfalak mögé, a parasztoknak viszont csak a templomokat körülvevő falak jutottak. Magyarázd meg, miért volt a parasztság a török támadások korában nagyobb veszélynek kitéve, mint a polgárok és a földesurak!
Válaszodat írd a vonalakra!

(1 pont)

Az újkor és a legújabb kor

9. a) Írd a vonalra annak a tartománynak a nevét, amelyikhez az európaiak a 15. században új utakat kerestek!

- b) Figyeld meg a 6. és 7. sz. képet, és válaszolj a kérdésre!

6. sz. kép: Viking hajó

(Az 5. sz. kép forrása:
<http://openparkdeveloper.com/mybb/printthread.php?tid=2707>.
Letöltve: 2013. 1. 24.)

(A 6. sz. kép forrása:
<http://www.historicships.com/TALLSHIPS/Latina/SantaMaria/Santa%20Maria%20al22411.htm>. Letöltve: 2013. 1. 24.)

7. sz. kép: Kolumbusz Kristóf hajója

Hasonlítsd össze a 6. és 7. sz. képeken látható hajók felszerelését! Indokold meg, a középkori hajótechnika miért nem tette lehetővé a hosszabb tengeri utakat! Válaszodat írd a vonalakra!

(2 pont)

10. a) Poveži imeni dveh prevajalcev z njihovima deloma tako, da številko pred imenom prepíšeš na prazno črto pred ustrezni naslov dela.

NASLOVA DEL:

_____ Novi testament

_____ Prevod Biblije

IMENA:

1 Gáspár Károli

2 Matija Korvin

3 János Sylvester

4 Sándor Petőfi

- b) Zakaj se je v Prekmurju vse do današnjih dni v veliki meri ohranilo evangeličanstvo? Odgovor napiši na črte.

(2 točki)

10. a) Kösd össze a két műfordító nevét műveikkel úgy, hogy a nevet jelölő számot írd a megfelelő mű előtti vonalra!

A MŰ CÍME:

_____ Újtestamentum

_____ bibliafordítás

A SZERZŐK NEVE:

1 Károli Gáspár

2 Hunyadi Mátyás

3 Sylvester János

4 Petőfi Sándor

b) Miért maradt fenn a Mura-vidéken napjainkig nagymértékben az evangélikus vallás? Válaszodat írd a vonalakra!

(2 pont)

11. a) Imenuj nova načina proizvodnje, ki sta se razvila v Evropi med 16. in 18. stoletjem. Odgovor napiši na črti.

Preberi besedili 1 in 2 in odgovori na vprašanja.

Besedilo 1

Mesto Hamburg, leto 1375: podkovni kovači pozimi prenehajo z dejavnostjo, »ko se dan umakne noči«.

Besedilo 2

Angleški pisec, 1680: »Dandanes se rokodelci in tisti, ki imajo kakršenkoli naporen posel na tem svetu, silijo k slabi navadi, da pri svojem delu obsedijo pozno v noč.«

(Vir besedil 1 in 2: A. R. Erich, Ob zatonu dneva: noč v minulih časih, Studia humanitatis, Ljubljana 2010.)

- b) Iz besedila 1 ugotovi, katero naravno dogajanje je v srednjem veku določalo dolžino delovnega dneva. Odgovor napiši na črto.

- c) Primerjaj besedili 1 in 2 in ugotovi, kateri opis bolj ustreza delovnim navadam v današnjem času. Svoj odgovor utemelji in ga napiši na črte.

(3 točke)

11. a) Nevezd meg azt a két új termelési módot, amely a 16. és a 18. század között fejlődött ki Európában!
Válaszodat írd a vonalakra!

Olvasd el az 1. és 2. szöveget, majd válaszolj a kérdésekre!

1. szöveg

Hamburg városa, 1375: a patkolókovácsok akkor állnak le télen a munkával, »amikor a nappalt felváltja az éjszaka«.

2. szöveg

Angol író, 1680-ban: »Napjainkban a kézművesek és mindazok, akik nehéz munkát végeznek, felveszik azt a rossz szokást, hogy az éjszakába nyúlva dolgoznak.«

(Az 1. és 2. szöveg forrása: A. R. Erich, Ob zatonu dneva: noč v minulih časih, Studia humanitatis, Ljubljana 2010.)

- b) Az 1. szöveg alapján állapítsd meg, melyik természeti esemény határozta meg a középkorban a munkanap hosszát!
Válaszodat írd a vonalra!

- c) Hasonlítsd össze az 1. és a 2. szöveget, és állapítsd meg, melyik leírás jellemzi jobban napjaink munkaszokásait!
Válaszodat indokold meg, és írd a vonalakra!

(3 pont)

12. Olvasd el a szöveget, majd oldd meg a feladatot!

Janez Vajkard Valvasor: Slava vojvodine Kranjske, 1689:

»Az ember csodálkozna, és el sem hinné, hogy Krajna minden évben mennyi katonát küld a zászló alá, és így egy csomó embertől szabadul meg. /.../ A tartományban bőségesen és mindenhol van ember, a legmagasabb, legmeredekebb köves hegységben is minden be van népesítve, sőt még a Karszton is, ahol csak kopár köveket látsz, több gyerek kel ki és terem, mint gyümölcs.«

(Forrás: Janez Vajkard Valvasor, Slava vojvodine Kranjske, Izbrana poglavja, Mladinska knjiga, Ljubljana 1984.)

- a) Valvasor szerint miért nem volt a tartomány a magas születési arány ellenére sem túlnépesedett?

Válaszodat írd a vonalakra!

- b) Milyen problémára hívja fel a figyelmet Valvasor a szöveg utolsó mondatában?

Válaszodat írd a vonalra!

- c) Gondolkozzál, vajon ma is érvényes-e a szlovén térségben Valvasor megállapítása a gyerekek számának növekedéséről!

Válaszodat indokold meg, és írd a vonalakra!

(3 pont)

13. a) 1867-ben a Habsburg Birodalmat felosztották. Mi lett az új állam neve?
Válaszodat írd a vonalra!

- b) Figyeld meg a színes melléklet 1. sz. képén levő térképet, és oldd meg a feladatot!

Írd a vonalakra három olyan tartománynak a nevét, amely a Monarchia magyar részéhez tartozott!

- c) Olvasd el a szöveget, és válaszolj a kérdésre!

Ez hosszú tárgyalások után 1867-ben történt meg. A Habsburg Birodalmat két részre osztották: osztrákra és magyarra. /.../ A monarchiát a császár, a közös külügyminiszter, a hadsereg és a pénzügyi politika kötötték össze. Mindegyék résznek saját országgyűlése, kormánya és miniszterei voltak. Az ilyen rendszert dualizmusnak nevezzük.

(Forrás: M. Bohneč, A csodaszarvas nyomában, Modrijan, Ljubljana 2005.)

Magyarázd meg, milyen hatással volt az osztrák-magyar kiegyezés a magyarok helyzetére az országban!
Válaszodat írd a vonalra!

(3 pont)

14. a) Írd a vonalakra, mit jelöl a *germanizáció* kifejezés a 19. századi Ausztriában!

Figyeld meg a színes melléklet 2. sz. képén levő térképet, és válaszolj a kérdésekre!

b) A színes melléklet 2. sz. képén levő térképről olvasd le, milyen fajta középiskolák működtek az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása előtt a szlovén térség nagyobb településeinek többségében, és milyenek a kisebb települések többségében!
Válaszodat írd a vonalakra!

c) A színes melléklet 2. sz. képén levő térkép segítségével magyarázd meg, miért hozzáférhetőbb a szlovén térségben a középiskolai oktatás napjainkban, mint a 20. század elején volt!
Válaszodat írd a vonalakra!

(3 pont)

Korunk történelme

15. a) Mettől meddig tartott az első világháború? Karikázd be a helyes válasz betűjelét!

- A 1911–1912
- B 1914–1918
- C 1936–1939
- D 1939–1945

b) Olvasd el a szöveget, és válaszolj a kérdésre!

»1914.8.1-jén hívtak be a 3. lengyel ágyús ezredhez Klagenfurtban. November elsején Galíciába vonultunk, és november 14-én voltam először harcban. Az ágyúunktól mindjárt két ágyús esett el. Utána négy nap éjjel-nappal menekültünk. Az oroszok egyfolytában mögöttünk voltak. Rossz idők jártak. Sok lovat le kellett lőnünk, mivel legyengültek.«

Janez Škrjanc elbeszélése

(Forrás: A. N. Kern et al., Naše stoletje, Zgodovina za 8. razred osnovne šole, Modrijan, Ljubljana 1997.)

Magyarázd el, mennyire volt eredményes az elbeszélő egysége a harcban!
Válaszodat írd a vonalakra!

c) Nevez meg egy embercsoportot, amely részese volt a második világháborús harcoknak, az első világháború harcaiból pedig majdnem teljes egészében kimaradt!
Válaszodat írd a vonalra!

(3 pont)

16. a) Hogyan nevezzük ma azt a politikai rendszert, amelyet az egykori Orosz Birodalomban vezettek be az októberi forradalom után? Karikázd be a helyes válasz betűjelét!
- A demokrácia
 - B alkotmányos monarchia
 - C kommunizmus
 - D parlamentáris monarchia

Figyeld meg a 8. és 9. sz. képek fényképeit, és válaszolj a kérdésekre!

8. sz. kép

9. sz. kép

(A 8. és 9. sz. kép forrása: D. Šehić, D. Šehić, Atlas svetovne zgodovine 20. in 21. stoletja, Dnevnik, Ljubljana 2006.)

- b) Mindkét kép ugyanazt az októberi forradalom utáni eseményt mutatja be. A 9. sz. képen hiányzik egy személy a 8. sz. képről. Magyarázd meg, miért javította ki gyakran a politikai hatalom a képeket a fent látható módon!
Válaszodat írd a vonalakra!

- c) A politikai rendszer mely jellemzőjére hívja fel a figyelmet a 8. és a 9. sz. kép?
Válaszodat írd a vonalra!

(3 pont)

17. Olvasd el a szöveget, és oldd meg a feladatot!

A zsidók sorsa a második világháború alatt

A megsemmisítésre kijelölt zsidókat /.../ lehetőleg nyugodtan a krematóriumokhoz vezetjük. Az öltözőben dolgozó különleges kommandós foglyok saját nyelvükön ismertetik velük, hogy a fürdőbe jöttek, ahonnan majd szabadon távozhatnak, ezért ruhájukat szépen rakják össze, és jól jegyezzék meg a helyüket, hogy szabadulásuk után gyorsan találják meg a holmijukat. /.../ A ruhájuk lerakása után a zsidók a gázkamrába vonulnak, amely zuhanyokkal és vízvezetékekkel van ellátva, teljesen olyan, mint egy fürdőszoba. Először a nők és a gyerekek jönnek, utána a férfiak. Minden nyugodtan zajlik, hiszen azokat, akik félnek, vagy sejtik a sorsukat, a külön kommandó foglyai nyugtatják. Ezek a foglyok és egy SS-tiszt az utolsó pillanatig a kamrában maradnak.

(Forrás: Kronika človeštva, Mladinska knjiga, Ljubljana 1995.)

- a) Hogyan nevezzük idegen szóval a zsidók második világháborús sorsát?
Válaszodat írd a vonalra!

- b) Milyen intézkedésekkel biztosították a koncentrációs táborokban a foglyok nyugalmát?
Nevezz meg egy példát, és írd a vonalakra!

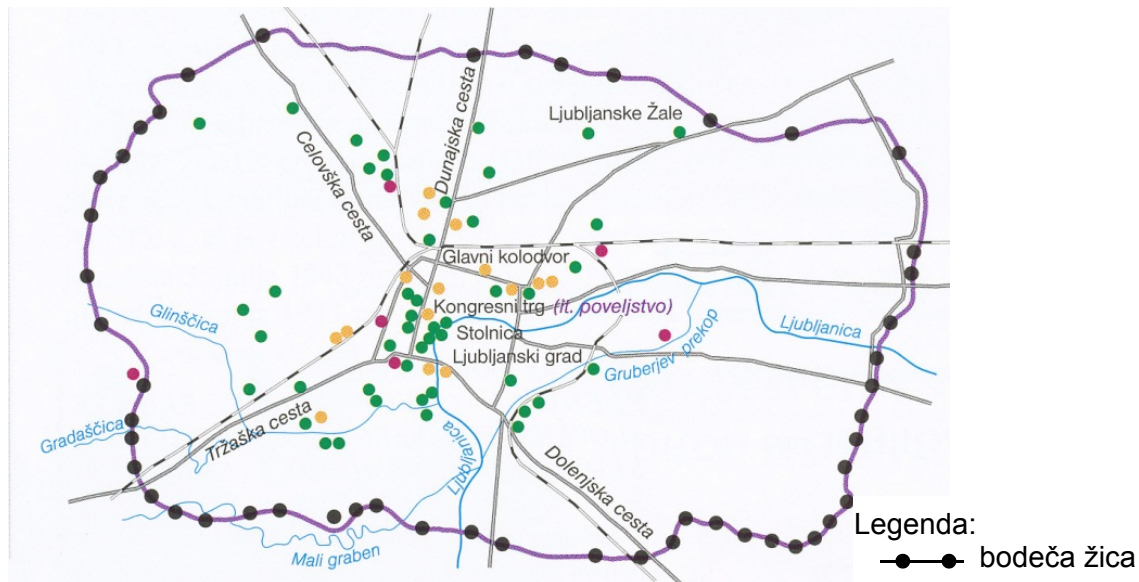
- c) A koncentrációs táborokat »halálgáraknak« is nevezték. A táborokban alkalmazott eljárások ismeretében és a szöveg segítségével indokold meg ezt az elnevezést!
Válaszodat írd a vonalakra!

(3 pont)

18. a) Pod čigavo okupacijo se je znašla Ljubljana med letoma 1941 in 1943?
Odgovor napiši na črto.

Oglej si zemljevid na sliki 10, preberi besedilo in odgovori na vprašanji.

Slika 10: Zemljevid Ljubljane

(Vir: D. Šehić, D. Šehić, Atlas svetovne zgodovine 20. in 21. stoletja, Dnevnik, Ljubljana 2006.)

Radio OF

/.../ Bile so tri škatle, na dveh straneh odprte, izdelane s preprostimi sredstvi in precej grobo. /.../ Zato je dal Hari kmalu izdelati tri lesene škatle, v katere smo oddajnik varno zaprli. Tudi za prenašanje je bilo tako bolje, ker ni bilo nevarnosti, da bi se kaj pokvarilo, ko smo v dve aktovki stlačeni oddajnik prenašali po Ljubljani. /.../
Inženir Milan Osredkar o radiu Osvobodilne fronte

(Vir: Š. Zadnik, I. Križnar, Zgodovinska čitanka za osmi razred osnovnih šol, DZS, Ljubljana 1983.)

- b) Kakšno usodo je doživela Ljubljana med drugo svetovno vojno? Pomagaj si s sliko 10.
Odgovor napiši na črto.

- c) Z uporabo besedila razloži, s katerim problemom se je soočalo odporniško gibanje v Ljubljani med drugo svetovno vojno. Odgovor napiši na črte.

(3 točke)

18. a) Kinek a megszállása alatt volt Ljubljana 1941 és 1943 között? Válaszodat írd a vonalra!

Figyeld meg a 10. sz. képen levő térképet, olvasd el a szöveget, és válaszolj a kérdésekre!

Jelmagyarázat:
●—● szögesdrót

10. sz. kép: Ljubljana térképe

(Forrás: D. Šehić, D. Šehić, Atlas svetovne zgodovine 20. in 21. stoletja, Dnevnik, Ljubljana 2006.)

A Felszabadító Front rádiója

/.../ Három doboz volt, két oldalon nyitva, egyszerű eszközökkel, eléggé durván készítve. /.../ Ezért Hari hamarosan három fadobozt készíttetett, amelyekbe biztonságosan bezártuk a leadót. Így a szállítás is könnyebb volt, hiszen nem állt fenn annak a veszélye, hogy valami elromoljon, amikor a két aktatáskába gyömöszölt leadót ide-oda cipeltük Ljubljánában. /.../

Osredkar Milan mérnök: A FF rádiójáról

(Forrás: Š. Zadnik, I. Križnar, Zgodovinska čitanka za osmi razred osnovnih šol, DZS, Ljubljana 1983.)

b) Milyen volt Ljubljana sorsa a második világháború alatt? Segíts magadnak a 10. sz. képpel! Válaszodat írd a vonalra!

c) A szöveg segítségével magyarázd meg, milyen problémával szembesült az ellenállási mozgalom a második világháborús Ljubljánában! Válaszodat írd a vonalakra!

(3 pont)

19. a) Írd a vonalra annak a szervezetnek a nevét, amely 1945 októberében alakult meg, és amelynek a világbéke felett kéne őrködni!

Figyeld meg a 11. sz. képet, és válaszolj a kérdésekre!

11. sz. kép: Szovjet karikatúra, 1947

(Forrás: B. Lewis, Smeh in kladivo: o režimih, ki so pocrkali od smeha, Ciceron, Mengeš 2010.)

- b) A 11. sz. képen levő karikatúra segítségével nevezd meg azt a segítséget, amelyet az USA a háború után a lerombolt Európának nyújtott!
Válaszodat írd a vonalra!

- c) Magyarázd meg, milyen kétszínűsége figyelmezteti a szovjet karikaturista az olvasóit!
Válaszodat írd a vonalra!

(3 pont)

20. Figyeld meg a 12. sz. képet, olvasd el a szöveget, és oldd meg a feladatot!

12. sz. kép: A lyukas zászló

(Forrás: M. Bohnec, A csodaszarvas nyomában, Modrijan, Ljubljana 2005.)

Ebben az évben az egyetemisták 16 pontban fogalmazták meg követeléseiket. A legfontosabb követeléseik:

- Nagy Imre alakítson kormányt!
- A szovjet csapatok azonnal vonuljanak ki!
- Legyen általános, egyenlő és titkos választás!
- Legyen teljes vélemény - és sajtószabadság!

(Forrás: M. Bohnec, A csodaszarvas nyomában, Modrijan, Ljubljana 2005.)

a) Melyik évben tört ki Magyarországon az a forradalom, amelynek szimbóluma a 12. sz. képen látható?

Válaszodat írd a vonalra!

b) A szövegben felsorolt követelések segítségével írd le, milyen politikai rendszert kívántak elérni a magyar egyetemisták!

Válaszodat írd a vonalra!

c) Mi derül ki az egyetemisták követeléseiből Magyarország forradalom előtti helyzetéről?

Válaszodat indokold meg, és írd le!

(3 pont)

Összpontszám: 50

Prazna stran

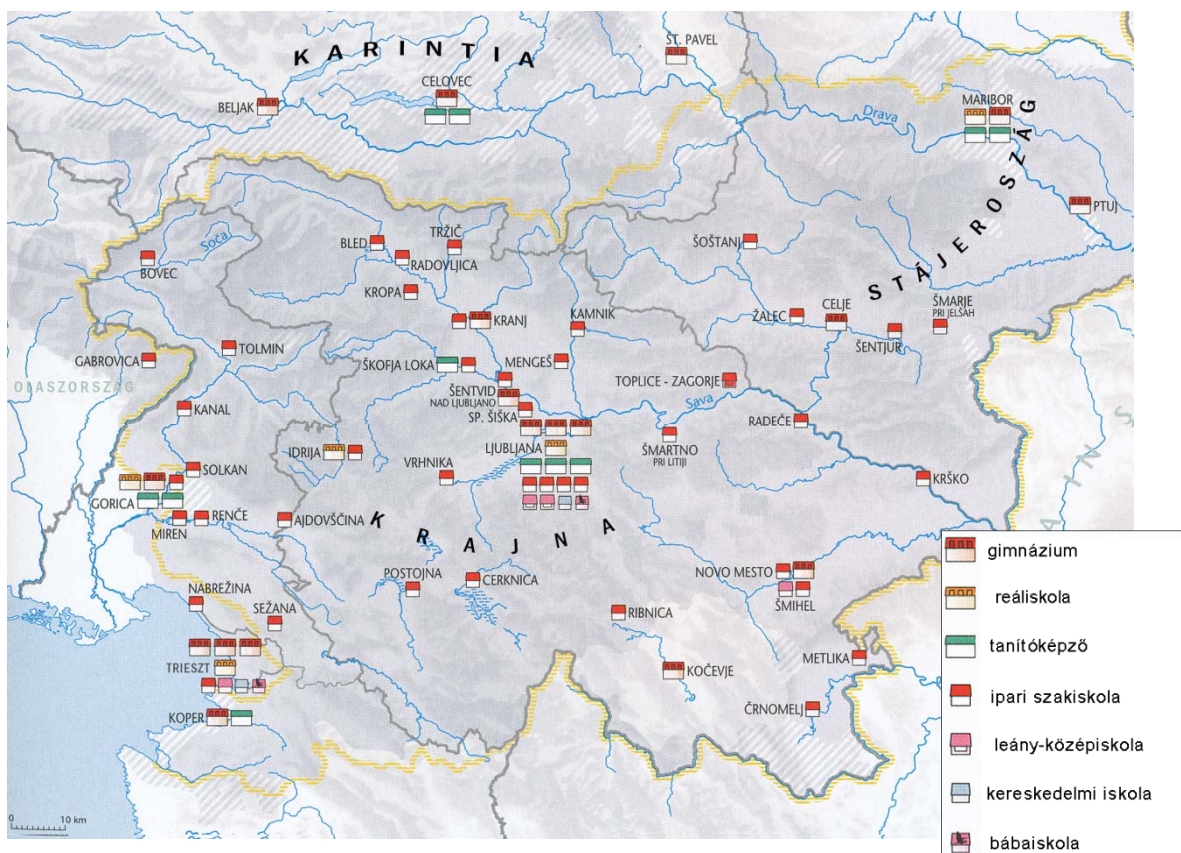
Üres oldal

SZÍNES MELLÉKLET

1. sz. kép

2. sz. kép: Az oktatás a szlovén térségben az első világháború előtt

(Az 1. sz. kép forrása: M. Žvanut, P. Vodopivec, A polgárság fellendülése, Történelem a kilencosztályos kétnyelvű általános iskolák 8. osztálya számára, Modrijan, Ljubljana 2002.)

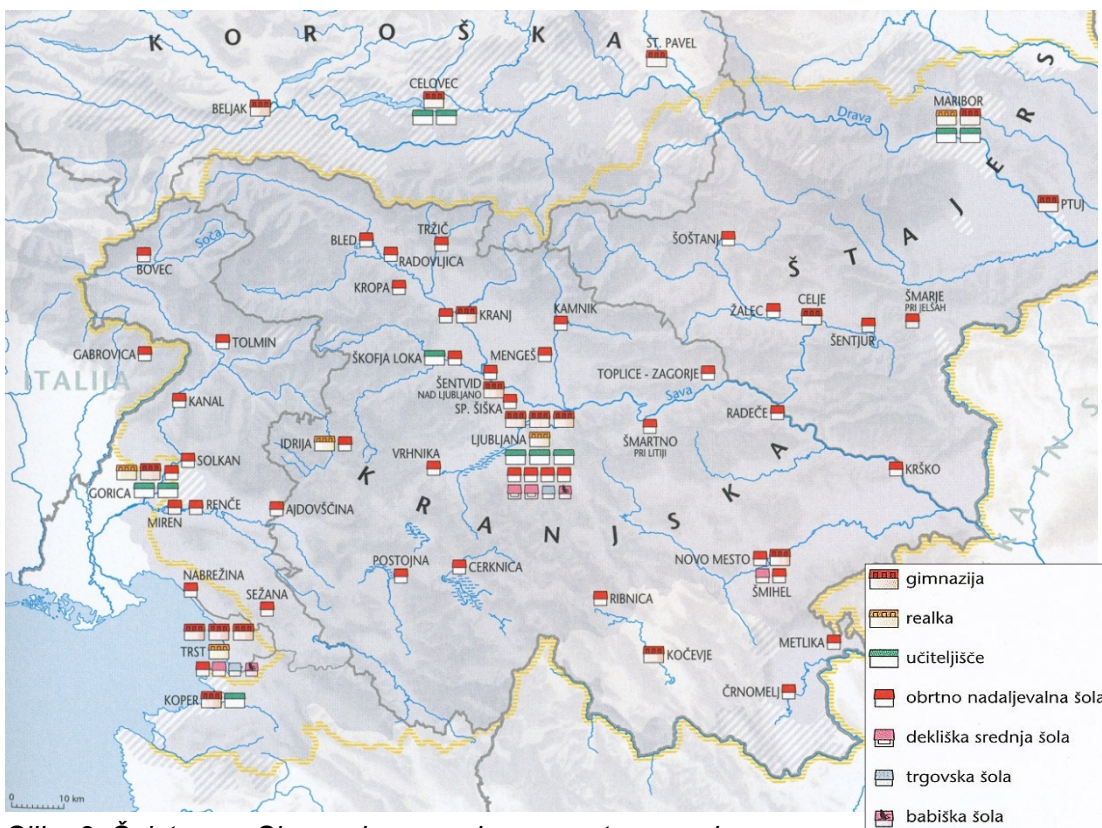
A 2. sz. kép forrása: F. M. Dolinar et al., Slovenski zgodovinski atlas, Nova revija, Ljubljana 2011.)

BARVNA PRILOGA

Slika 1

Slika 2: Šolstvo na Slovenskem pred prvo svetovno vojno

(Vir slike 1: M. Žvanut, P. Vodopivec, Vzpon meščanstva, Zgodovina za 7. razred osnovne šole, Zgodovina za 8. razred devetletne osnovne šole, Modrijan, Ljubljana 2002.)

(Vir slike 2: F. M. Dolinar et al., Slovenski zgodovinski atlas, Nova revija, Ljubljana 2011.)